

## MEMO

Kenmerk: versie 3 d.d. 14-04-2021      Datum: 14 april 2021

### Onderwerp: staatssteun REACT-EU

#### Aanleiding en doel memo

REACT-EU wordt een nieuwe prioriteit onder het bestaande OPZuid Programma 2014 - 2020. De prioriteit krijgt daarmee een eigen inhoudelijke lijn en een eigen interventielogica. Doel van dit memo is om het staatssteunkader voor REACT-EU duidelijk te krijgen. In de wandelgangen wordt over mogelijke “versoepelingen” gesproken (zoals steun aan ondernemingen in moeilijkheden of een bedrag van € 800.000,- aan steun) en wordt er aan tijdelijke verruiming gerefereerd. Dit memo vormt de basis om begunstigden te informeren bij het staatssteun-proof opwerken van hun project en helpt decentrale overheden bij het adviseren hierover.

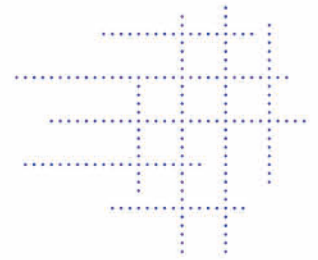
Onze conclusie in dit memo is dat versoepelingen/ verruiming niet van toepassing zijn voor het type interventies onder REACT-EU. Hierdoor blijven projecten gebonden aan de bestaande staatssteuninstrumenten zoals de AGVV en De-minimis.

Het is belangrijk om deze boodschap nu duidelijk te communiceren naar overheden en begunstigden. De middelen voor REACT-EU dienen immers snel weggezet te worden. Door nu duidelijkheid te scheppen, willen wij vertraging in de beoordeling van projecten aan de achterkant voorkomen. Doelgroep van dit memo is dan ook iedereen die bij het opwerken van REACT-EU projecten betrokken is. Basiskennis van bestaande staatssteuninstrumenten (AGVV en De-minimis) wordt verondersteld.

#### Inleiding

De Europese Unie wil, ook in tijden van crisis, gelijke concurrentievoorwaarden scheppen voor alle ondernemingen op de interne markt. In dit memo verkennen wij de mogelijkheden om economische activiteiten staatssteun-proof te maken. Voor het huidige OP wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de AGVV (651/2014) en, in mindere mate, van de De-minimis verordening (1407/2013). Deze verordeningen zijn (voorlopig) verlengd tot 31-12-2023 en blijven dus van kracht voor REACT-EU. Daarnaast heeft de Europese Commissie een *tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19 Uitbraak* (hierna “tijdelijke kaderregeling genoemd”) gepubliceerd (2020/C 91 I/01). In dit memo onderzoeken wij de mogelijkheden om projecten staatssteun-proof in te richten. Het memo kent daarbij de volgende structuur:

- 1) **Tijdelijke kaderregeling:** mogelijke versoepeling, of niet?
- 2) **AGVV:** versoepelingen?
- 3) **De-minimis:** versoepelingen?



## 1. Tijdelijke kaderregeling

Per 19 maart 2020 geldt een tijdelijke kaderregeling in verband met de economische gevolgen van het Coronavirus.<sup>1</sup> Op grond van artikel 107(3)(b) van het Verdrag voor de Werking van de EU kunnen lidstaten steun verlenen aan ondernemingen om zo een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen. Hiervoor dient de lidstaat de regeling in Brussel aan te melden. Aanmelding voor decentrale overheden verloopt via het ministerie van BZK.

Onderstaand zetten wij de belangrijkste aspecten van steun in de vorm van rechtstreekse subsidies onder de tijdelijke kaderregeling op een rijtje:

### 1.1 Begunstigden

Onder de tijdelijke kaderregeling mogen overheden steun verlenen aan ondernemingen (zowel het MKB alsook grote ondernemingen) die per 1 januari 2020 met liquiditeits- en krediettekorten kampen door de gevolgen van de COVID-19-uitbraak. Steunverleningen op grond van het tijdelijke steunkader zijn mogelijk vanaf 19 maart 2020 tot 30 juni 2021.<sup>2</sup>

Europa Decentraal stelt: *“Naast het feit dat liquiditeit verschaft kan worden op grond van artikel 107(3)(c) VWEU is het mogelijk om op basis van het tijdelijk steunkader tijdelijke beperkte steunbedragen (aan zowel grote ondernemingen als mkb'ers) te verlenen die met een plotseling tekort aan of zelfs geen liquiditeit worden geconfronteerd. In feite komt er zo directe financiering/liquiditeit voor de onderneming.”*<sup>3</sup> De steun betreft dus liquiditeitssteun voor ondernemingen.

### 1.2 Voorwaarden voor de steun

De Commissie stelt een aantal voorwaarden voor het verlenen van steun in deze situatie<sup>4</sup>:

- De steun dient niet meer te zijn dan € 800.000,- per onderneming;
- De steun dient in de vorm van een **regeling met een geraamd budget** te zijn;
- De steun mag worden verleend aan ondernemingen die op 31 december 2019 niet in moeilijkheden verkeerden (in de zin van de AGVV); de steun mag worden verleend aan ondernemingen die niet in moeilijkheden verkeren en/of aan ondernemingen die op 31 december 2019 niet in moeilijkheden verkeerden maar vervolgens met moeilijkheden te kampen hadden of in moeilijkheden kwamen als gevolg van de uitbraak van COVID-19;
- De steun wordt uiterlijk op 30 juni 2021 verleend.

### 1.3 Controle en rapportage

Uiterlijk op 30 juni 2021 moeten de lidstaten een lijst aanleveren bij de Commissie van maatregelen die zijn ingevoerd op basis van dit tijdelijke handelingskader betreffende goedgekeurde regelingen. Er geldt ook een rapportageplicht voor de lidstaten waardoor ze jaarlijks verslag dienen te doen aan de Europese Commissie over verleende steun.

### 1.4 Conclusie Tijdelijke kaderregeling

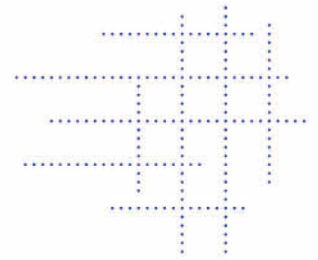
Om onder deze tijdelijke kaderregeling subsidie te kunnen verstrekken, moet dus eerst een regeling ingericht worden die vervolgens door de Commissie goedgekeurd moet worden. Een dergelijk regeling is van toepassing op ondersteuning in de vorm van liquiditeitssteun / bedrijfskapitaal. De interventies

<sup>1</sup> Bron: Europa Decentraal: <https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/coronacrisis/tijdelijk-steunkader/>

<sup>2</sup> Dit betrof in eerste instantie 31-12-2020 maar is inmiddels verlengd tot 30-06-2021.

<sup>3</sup> Bron: Europa Decentraal: Ibidem.

<sup>4</sup> Tijdelijke regeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak (2020/C 91 I/01)



die zijn voorzien in REACT-EU, zijn niet hierop gericht. De interventielogica van REACT-EU volgt veel meer de logica zoals in OPZuid van belang is.

Wij concluderen dat de tijdelijke regeling geen soelaas biedt voor REACT-EU.

## 2. AGVV

### 2.1 Huidig OP

Binnen het OP vormt de AGVV veruit de belangrijkste mogelijkheid tot het staatssteun-proof verlenen van projecten. Economische projectactiviteiten kunnen onder een artikel uit de AGVV geplaatst worden, waardoor projectactiviteiten geoorloofde steun kunnen krijgen. De hoogte van het max. toelaatbaar subsidiepercentage hangt van het artikel af. Zie bijlage 1 voor enkele voorbeelden binnen het huidige programma van veel voorkomende artikelen incl. de staatssteunpercentages onder de AGVV. De verordening is verlengd tot 31-12-2023 waardoor deze van kracht blijft voor REACT-EU.

### 2.2 REACT-EU

REACT-EU is gericht op een groen, digitaal en veerkrachtig herstel en op crisisherstel ten gevolge van de COVID-19 pandemie. Investerings in groen, digitaal en veerkrachtig herstel zijn in de verordening niet nader omschreven, maar kunnen worden geïnterpreteerd als in het verlengde van de bestaande prioriteiten van OPZuid 2014-2020, aangevuld met de denklijnen die in de Regionale Innovatie Slimme Specialisatie Strategie 2021-2027 van Zuid-Nederland (RIS3) zijn ontwikkeld.

Wij verwachten dat de AGVV wederom het belangrijkste instrument zal zijn om projecten staatssteun-proof in te richten. Hiervoor is het van belang dat de projecten in een vroeg stadium op de hoogte zijn van de specifieke vereisten die de AGVV stelt. De **AGVV is niet verruimd** in verband met COVID-19. Wel zijn er enkele beperkende voorwaarden binnen de AGVV die in het kader van REACT-EU extra aandacht behoeven. Deze beperkingen zijn hieronder nader uitgewerkt.

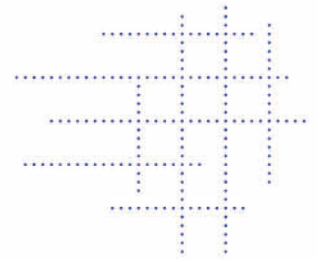
#### 2.2.1 Stimulerend effect

Een punt van aandacht is de voorwaarde van stimulerend effect (artikel 6, lid 1, AGVV). Stimulerend effect houdt in dat een aanvraag ingediend moet zijn, voordat er met de uitvoering van de projectactiviteiten gestart mag worden (artikel 6 lid 2 van de AGVV). Dit betekent dat het project pas mag starten na de indiening van de subsidieaanvraag bij Stimulus. Wanneer de werkzaamheden van het project zijn gestart voordat de subsidieaanvraag is ingediend, zal het project niet voor steun onder de AGVV in aanmerking komen. Dit staat haaks op de mogelijkheid die de Commissie gepresenteerd heeft in haar voorstel (Art. 1 lid 12d COM 2020 451) om kosten - met terugwerkende kracht - vanaf 1 februari 2020 in aanmerking te laten komen.

**Conclusie: projectactiviteiten onder de AGVV zijn dus pas subsidiabel vanaf het moment van indienen (en niet met terugwerkende kracht vanaf 1 februari 2020).**

#### 2.2.2 Ondernemingen in moeilijkheden

REACT-EU omvat extra middelen voor (onder andere) het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) 2014-2020. De verlening van de extra middelen voor EFRO geschiedt daarmee onder dezelfde verordening (1301/2013) als de verlening binnen het huidige OP. Onder artikel 3, lid d, stelt de verordening dat EFRO "ondernemingen in moeilijkheden zoals gedefinieerd in het kader van de voorschriften inzake staatssteun van de Unie", niet steunt. Eén van die voorschriften inzake staatssteun is de AGVV. Ook de AGVV (651/2014) stelt dat het niet mogelijk is om aan ondernemingen



in financiële moeilijkheden (OIM) steun te verlenen. Wat precies onder een dergelijke onderneming valt staat in artikel 2 lid 18 AGVV.

Op 2 juli 2020 heeft de Commissie de AGVV gewijzigd en is het toepassingsgebied in artikel 1, lid 4 verruimd. Hiermee is de AGVV wel van toepassing voor ondernemingen die tot 31-12-2019 financieel gezond waren en in moeilijkheden zijn geraakt door de COVID-19-uitbraak in de periode 1 januari 2020 tot en met 30 juni 2021. Deze worden in het kader van de AGVV niet gezien als een onderneming in moeilijkheden en mogen wél steun op basis van de AGVV ontvangen.

Naast de aanpassing van de AGVV, is ook de EFRO verordening vorig jaar aangepast om dergelijke steun mogelijk te maken. Om te zorgen voor consistentie tussen de aanpak in het kader van de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie tijdens de huidige uitbraak van Covid-19 en de-minimissteun enerzijds en de voorwaarden voor het verlenen van steun aan ondernemingen in moeilijkheden in het kader van het EFRO anderzijds, is Verordening (EU) nr. 1301/2013 gewijzigd om de verlening van steun aan dergelijke ondernemingen in die specifieke omstandigheden mogelijk te maken.

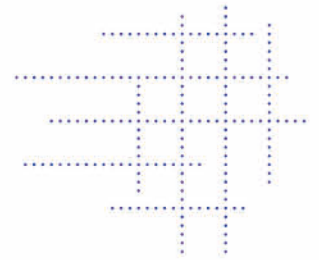
Ook daar is niet de definitie gewijzigd, maar het toepassingsgebied. Het EFRO ondersteunt niet geen ondernemingen in moeilijkheden zoals gedefinieerd in het kader van de voorschriften inzake staatssteun van de Unie, tenzij het gaat om ondernemingen die steun ontvangen die voldoet aan de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun (TSK) of de deminimis verordeningen.

Volgens het nieuwe artikel 3, derde lid, sub d) Vo 1301/2013 worden ook in het kader van EFRO ondernemingen die tot 31-12-2019 financieel gezond waren en in moeilijkheden zijn geraakt door de COVID-19-uitbraak in de periode 1 januari 2020 tot en met 30 juni 2021 niet als een onderneming in moeilijkheden gezien. Het TSK verwijst naar de AGVV. Deze ondernemingen hoeven geen steun te hebben ontvangen op grond van het TSK, maar zolang zij voldoen aan de uitgangspunten voor ondernemingen die op grond van het TSK steun zouden kunnen ontvangen, komen zij onder EFRO voor steun in aanmerking.

**Conclusie: een onderneming die tot 31-12-2019 financieel gezond was en door Covid in de periode 01-01-2020 tot 30-06-2020 in problemen is gekomen, wordt niet gezien als een onderneming in moeilijkheden. De steun aan REACT-EU projecten kan aan dergelijke ondernemingen worden verleend.**

De definitie in de AGVV kent ook de bepaling dat een onderneming die reddingssteun heeft ontvangen, gezien wordt als een onderneming in moeilijkheden. Met “reddingssteun” wordt bedoeld op steun die een onderneming heeft ontvangen op grond van de communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun. Diverse ondernemingen hebben van de rijksoverheid ondersteuning ontvangen in het kader van de Covid crisis. De meest voorkomende zijn NOW, TVL en COL, maar zijn allemaal geen reddingssteun als bedoeld in de AGVV en staan dus niet aan steun in de weg.

- De NOW kwalificeert niet als staatssteun (dus ook niet als reddingssteun), omdat het een generieke regeling betreft die openstaat voor alle ondernemingen in Nederland.
- De Regeling TVL vormt wél staatssteun maar geen reddingssteun, omdat de regeling door de Europese Commissie is goedgekeurd op basis van het Tijdelijk Steunkader.
- De COL is geen reddingssteun, maar vormt wel staatssteun die is goedgekeurd op basis van art. 3.3 van het Tijdelijk Steunkader. De steun die ondernemingen op basis van de COL hebben



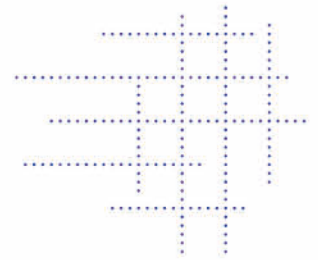
ontvangen wordt dus niet aangemerkt als reddingssteun die de toepassing van de AGVV zou belemmeren.

### 2.3 Conclusie AGVV

De AGVV is ten opzichte van het huidige OP vrijwel intact gebleven. De bovengenoemde factoren uit de AGVV hebben als het ware een remmende werking op de versoepelingspogingen van de Europese Commissie: stimulerend effect leidt ertoe dat projecten niet met terugwerkende kracht goedgekeurd kunnen worden. Tot slot kennen de artikelen in de AGVV een maximaal percentage waardoor economische activiteiten gebonden zijn aan een staatssteunrechtelijk maximaal percentage, dat dikwijls lager ligt dan de interventiepercentages die de provincies voor ogen hebben (voor meer detail zie bijlage 1).

### 3. De-minimis:

Waar de AGVV niet past, kan de-minimis een oplossing bieden. Op grond van de reguliere de-minimisverordening (1407/2013) kunnen decentrale overheden ondernemingen over een periode van drie belastingjaren tot € 200.000,- steunen zonder dat dit staatssteun oplevert. De looptijd van de verordening is (net als die van de AGVV) verlengd tot 31-12-2023 waardoor deze van kracht blijft tijdens de looptijd van REACT-EU. Deze steun wordt als zo minimaal geacht (de-minimis) dat het weinig tot geen impact heeft op de interne markt. Dit instrument wordt binnen het OP zelden gebruikt maar biedt wel mogelijkheden om projecten staatssteun-proof te verlenen. Het plafond geldt voor het gehele bedrijf (incl. de holding). **Het plafond van € 200.000,- biedt derhalve maar beperkte ruimte om projecten staatssteun-proof te verlenen.**



## Bijlage 1: voorbeelden percentages huidige OP

### Artikel 25: steun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Artikel 25 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV; EU-verordening nr. 651/2014) betreft steun voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Hierbij gaat het o.a. om 'industriële onderzoek' en 'experimentele ontwikkeling' en 'haalbaarheidsstudies'. Voor innovatieprojecten geldt dat zij (per werkpakket) in één van de categorieën ondergebracht kunnen worden.

#### *Onderscheid experimentele ontwikkeling en industrieel onderzoek*

Het onderscheid tussen de categorieën is van belang om het toegestane steunpercentage te bepalen. De AGVV bevat uitgeschreven definities, maar de grens tussen de begrippen 'industriële onderzoek' en 'experimentele ontwikkeling' blijkt in de praktijk nog wel eens tot verwarring te leiden. Als vuistregel kan gesteld worden dat het bij industrieel onderzoek vooral gaat om 'nieuw' onderzoek, waarbij niet of slechts beperkt gebruik wordt gemaakt van voorgaande onderzoeken (TRL 2-4). Dit is een onderscheid met experimentele ontwikkeling, waarbij juist het gebruik en combineren van bestaande kennis centraal staat (TRL 5-8). Bij industrieel onderzoek dienen prototypes of pilots gebouwd te worden in een laboratoriumomgeving of digitale onderzoeksomgeving. Ook dit is een onderscheid met experimentele ontwikkeling, waarbij prototypes en pilots die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden worden voorzien, of zelfs als commercieel eindproduct.

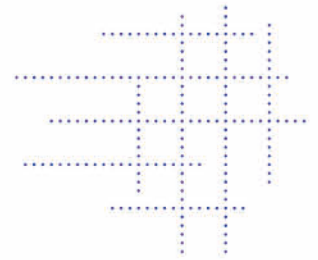
**Voor de interventies in het kader van REACT-EU verwachten wij dat – gezien de inzet op crisisherstel – de projecten een te verre marktrijpheid (c.q. TRL-niveau) hebben om aan de definitie van industrieel onderzoek te voldoen.**

#### *Staatssteunpercentages*

De categorieën kennen ieder een eigen maximaal steunpercentage. Sommige categorieën kennen daarbij een opslag voor bijvoorbeeld samenwerking, het ruim verspreiden van de resultaten of een toeslag voor het MKB. In onderstaande tabel zijn deze percentages schematisch weergegeven:

Artikel 25 AGVV Steuncategorie	Max. steunintensiteit (subsidiepercentage) per grootte van de onderneming		
	Groot (basispercentage)	Middel (incl. MKB- opslag)	Klein (incl. MKB- opslag)
Industrieel onderzoek:	50%	60%	70%
Industrieel onderzoek (indien aan één van onderstaande punten voldaan wordt): <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bij samenwerking*</li> <li>• Indien de resultaten ruim worden verspreid**</li> </ul>	65%	75%	80%***
Experimentele ontwikkeling	25%	35%	45%
Experimentele ontwikkeling (indien aan één van onderstaande punten voldaan wordt): <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bij samenwerking*</li> <li>• Indien de resultaten ruim worden verspreid**</li> </ul>	40%	50%	60%
Haalbaarheidsstudies	50%	60%	70%





\* tussen ondernemingen waarvan er ten minste één een kmo is, of wordt uitgevoerd in ten minste twee lidstaten of in een lidstaat en in een overeenkomstsluitende partij bij de EER-overeenkomst, en geen van de ondernemingen neemt meer dan 70 % van de in aanmerking komende kosten voor haar rekening, of tussen een onderneming en één of meer organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding, waarbij deze organisaties ten minste 10 % van de in aanmerking komende kosten dragen en het recht hebben hun eigen onderzoeksresultaten te publiceren.

\*\* De projectresultaten ruim worden verspreid via conferenties, publicaties, open access-repositories, of gratis of opensource-software.

\*\*\* Maximaal toelaatbaar percentage onder de huidige AGVV art. 25 lid 6.

**Uit bovenstaand overzicht kan geconcludeerd worden dat, afhankelijk van de grote van de onderneming, de AGVV een beperkte staatssteunruimte biedt.**

### **Artikel 27: Steun voor innovatiecluster**

Ondersteunen van proeftuinen, living labs etc waarin een bijdrage wordt geleverd aan een bedrijfscluster. Bij clusters gaat het om structuren of georganiseerde groeperingen van onafhankelijke partijen die tot doel hebben innovatieve activiteiten te stimuleren door het delen van faciliteiten en de uitwisseling van kennis en deskundigheid te bevorderen, en door daadwerkelijk bij te dragen aan technologieoverdracht, netwerking, informatieverbreiding en samenwerking tussen de ondernemingen en andere organisaties binnen het cluster.

#### *Staatsteunpercentage en in aanmerking komende kosten*

Steun voor innovatieclusters wordt uitsluitend verleend aan de rechtspersoon die het innovatiecluster opereert (de clusterorganisatie).

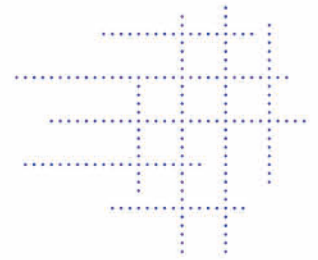
**Voor het exploiteren van het cluster kan maximaal 50% steun gegeven worden voor personeelskosten en administratieve kosten met betrekking tot:**

- het aansturen van het cluster ter bevordering van samenwerking, informatiedeling en het verschaffen of toeleiden van gespecialiseerde en op maat gemaakte zakelijke ondersteuningsdiensten;
- de marketing van het cluster om nieuwe ondernemingen of organisaties aan te trekken en de zichtbaarheid te verhogen;
- het beheer van de faciliteiten en ondersteuning van kennisdeling

**Voor de bouw of het upgraden van het cluster kan maximaal 50% steun gegeven worden voor de kosten van investeringen in immateriële en materiële activa.**

### **Artikel 29: Steun voor proces- en organisatie-innovatie**

De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 15 % van de in aanmerking komende kosten voor grote ondernemingen en **50 % van de in aanmerking komende kosten voor kmo's**. Steun aan grote ondernemingen is alleen verenigbaar indien deze bij gesteunde activiteit daadwerkelijk samenwerken met kmo's én samenwerkende kmo's ten minste 30% totale in aanmerking komende kosten dragen.

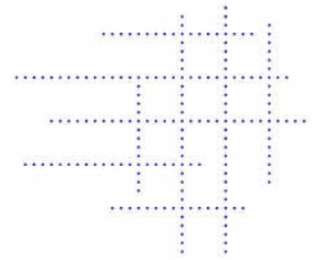


## Bijlage 2: voorbeelden van AGVV artikelen voor 4F-projecten

Indien sprake is van staatssteun wordt, om voor subsidie in aanmerking te komen, voldaan aan een van de volgende vereisten:

- a.  
het project is gericht op het verkrijgen van consultancydiensten en de aanvrager is een MKB-onderneming, bedoeld in artikel 18 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- b.  
het project is gericht op het deelnemen aan beurzen en de aanvrager is een MKB-onderneming, bedoeld in artikel 19 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- c.  
het project is gericht op startende ondernemingen als bedoeld in artikel 22 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- d.  
het project is grotendeels gericht op industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of haalbaarheidsstudies als bedoeld in artikel 25, tweede lid van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- e.  
het project is gericht op de bouw of het upgraden van onderzoeksinfrastructuur, bedoeld in artikel 26 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- f.  
het project is gericht op de bouw of het upgraden of de exploitatie van innovatieclusters, bedoeld in artikel 27 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- g.  
het project is gericht op innovatie en de aanvrager is een MKB-onderneming als bedoeld in artikel 28 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- h.  
het project is gericht op proces- of organisatie-innovatie als bedoeld in artikel 29 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- i.  
het project is gericht op onderzoek en ontwikkeling in de visserij- en aquacultuursector als bedoeld in artikel 30 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- j.  
het project is gericht op opleiding als bedoeld in artikel 31 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- k.





het project is gericht op het verhogen van het niveau van milieubescherming of verder te gaan dan Unienormen inzake milieubescherming als bedoeld in artikel 36 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

l.

het project is gericht op vroege aanpassing aan toekomstige Unienormen terzake milieubescherming als bedoeld in artikel 37 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

m.

het project is gericht op het behalen van energie-efficiëntie als bedoeld in artikel 38 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

n.

het project is gericht op het opzetten of in stand houden van een hoogrenderende warmtekrachtkoppeling als bedoeld in artikel 40 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

o.

het project is gericht op bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen als bedoeld in artikel 41 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

p.

het project is gericht op bevordering van in kleinschalige installaties uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte energie als bedoeld in artikel 43 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

q.

het project is gericht op energie-efficiënte stadsverwarming en -koeling als bedoeld in artikel 46 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;

r.

het project is gericht op milieustudies, met inbegrip van energieaudits, als bedoeld in artikel 49 van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

s.

het project is gericht op de bouw of het upgraden van lokale infrastructuurvoorzieningen als bedoeld in artikel 56 van de algemene groepsvrijstellingsverordening.